

ՍԱՀՄԱՆՔ ՀԱԿԱՏՈՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ԳՐԵԱԼ ՆԵՐՍԻՍԻ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ ՀԱՅՈՑ

Ի ԽՆԴՐՈՑ ԱՍՏՈՒԱԾԱՍԷՐ ԹԱԳԱԻՈՐԻՆ ՀՈՌՈՄՈՅ ՄԱՆՈՒԷԼԻ

ԹԻՊԷՏ եւ աղքատութիւն մտաց եւ բանի ոչ տայ թոյլ ի բարձրագոյնս՝ որն քան զմեզ համարձակել ձեռնարկութիւն, արկանել ի համատարած ծով գիտութեան ձերոյ բաժակաւ միով ջուր բանի՝ որպէս յաւելլաւ, կամ յեթեա՝ իսկանդ հուր խմատից՝ ի դուզնաքեայ մերոյ նշողից հանճարոյ. սակայն ինքնակալ թաղաւորութեանդ հրաման՝ որ ի ձեռն մեծի պալատանդ ծառայի, առ մերս հասեալ նուաստութիւն, տալ զբոլ զհաստոյ մեր դաւանութեան բան, համարձակութիւն եւ տկարութեան մերոյ: Բայց եւ աստուածային հրաման հրամայէ տալ ամենայնի՝ որ խնդրիցեն, յորոյ ունիցի ոք ի մեծամեծաց կամ ի փոքունց. եւ եթէ ամենեցուն տալ օրէն է, քանի՞ եւս բարձրագոյնին ամենայնի: Վասն որոյ եւ մեք աշտօրիք համարձակեալ տացուք սակաւուք զլրումն խնդրոյն, ոչ նորագոյն ի մէնջ հիմնարկութեամբ, այլ իբրեւ ըզլինուած ինչ ի պատուական եւ յանձախելի ի հրոյ նիւթոց ի վերայ հիման Սոաքելոց եւ Մարգարէից եւ ուղղափառ վարդապետաց. ոչ ճարտարութեամբ բանից՝ յորս եւ ոչ կրթեցաք ունել, այլ ճշմարտութեամբ Հոգւոյն որպէս ծառայու մեզ յունդացն դնաւ. ոչ զհերձուածողական խաւար ինչ ծածկելով կերպարանեմք զբանս լուսով ուղղափառութեան, որպէս եւ կարծիք յամանց ըզնոյն ակտացելոց, այլ զոր ունիմք յաներեւոյթ ողւոջ, զնոյն խօսիմք եւ երեւելիս զբոլ՝ վիհայութեամբ մտաց մերոց եւ սրտից տեսողի Հոգւոյն որ դամենայն քննէ եւ դատի:

Եւ քանզի բաւական գերեմն տուեալն ի խնդրոյ աստուածաբնին՝ զորս եւ բնութեցայք, աւելորդ վարկանէաք կրկին գրել բան վասն միոյ եւ նորին խորհրդոյ, զիտելով զասացեալն թէ՛ առաւելութիւն բանի պատերազմող է լսելեաց: Բայց զի ձերով հրամանաւ պնդագոյնս պահանջեաց թղթաբեր սուրբ թաղաւորութեանդ ի մէնջ, ոչ ընդդիմացաք հրամանին, այլ յաւելաք եւ զայս եւս ի նոյն, որպէս զի յերկուց եւ յերկուց կրկնարանութեանց հաստատեսցի բանին ճշմարտութիւն իբրեւ վիհայիւք. զոր եւ սկսանիմք աստի, ուստի սկսանելն արժան է:

Խոստովանիմք որպէս ուսաք ի հարցն սրբոց՝ զՀօր յատկութիւն տառնձնաւորութեանն՝ անծին եւ անսկիզբն, եւ զՈրդւոյ ծնունդ անսկզբնակաւնին Հօր՝ անեղապէս եւ անժամանակ. եւ զՀոգւոյ բղիտումն եւ ելումն եւ արտաքրս առաքումն ի Հօրէ անձառարար:

Հայր ասի Հայրն՝ վասն պատճառ գոլոյն Որդւոյ ծննդեան եւ Հոգւոյն ելողութեան. եւ Որդին՝ Որդի, ոչ յաղաղս ակտաւոր ինչ նիւթականացս՝ որպէս կարծեն կոյրքն մաօք, այլ զի ի բնութենէ Հօր՝ եւ ոչ արարած է, սակայն յեղանակ ծննդեանն անհաս է յարարածոց. կոչի եւ Միածին, զի ոչ այլ ոք յառաջ քան զնա կամ յետ նորա՝ ծնունդ Հօր. ասի եւ Բան, քանզի անախտարար է ծնունդն ըստ օրինակի մերոյս բանի՝ որ ծնանի ի մտաց:

Եւ ոչ նախ Հայր եւ ապա Որդի, որպէս հոսանուտ եւ սերական բնութեանն է օրէն. այլ որպէս յաւիտենական է Հայր, յաւիտենական է եւ Որդի

ընդ յաւիտենականին Հօր, եւ մշտնջենաւորակից նմին ի սկզբանն եւ կատարածին՝ ծաղման արեղակիան նմանելով ճառագայթից: Զի որպէս՝ ոչ նախ արեղակն եւ ապա լոյս, այլ ի միում ժամանակի երեւին երկոքեան, այսպէս եւ լոյս Որդի ի լուսոյ Հօրէ ծաղեալ եւ ընդ նմին մշտնջենաւորեալ: Եւ որպէս ոչ փառք առանց լուսոյ եւ ոչ պատկեր առանց նախապի, նոյնպէս եւ ոչ Հայր առանց Որդւոյ եւ ոչ Որդի առանց Հօր, զի նա է լոյս փառաց եւ նկարագիր է՝ սխեման նորա: Քանզի փառք է Հայր, եւ փառացն լոյս՝ Որդի. սկզբնապիսի է Հայր, եւ պատկեր աներեւութին Աստուծոյ Հօր՝ Որդի. փառն որով՝ Համալոյս եւ արարչակից դաւանեմք զորդի Հօր:

Աստուծանիմք եւ զՀոգին Սուրբ ճշմարտապէս Հոգի Աստուծոյ. եւ ոչ յաղապս Համանունութեանն Համեմատեմք զնա արարածական հոգւոց, որպէս եւ ոչ զմին եւ զքնութեամբն Որդի Հաւատարեմք շնորհօք որդւոց Աստուծոյ. քանզի Աստուծոյ անուանելովն Հոգի՝ բաժանի յեղականաց հոգւոց:

Եւ առջ եկեալ յանսկզբնականէն Հօրէ՝ անսկզբնաբար անձնաւորութիւն կատարեալ, անխմանալի եւ անճառ յէիցս զորով. բառ էութեանն պատճառի՝ առ ի Հօրէ միայնոյ, իսկ բառ ունակութեան եւ շնորհարաշխութեան՝ հաւասարապէս Հօր եւ Որդւոյ, բառ ասելոյն Որդւոյ յաղապս նորին Հոգւոյն. «Ոչ եթէ յանձնէ ինչ խօսի, այլ յիմմէ անտի առնու եւ պատմէ. զի ամենայն որ ինչ Հօր է՝ ասէ, իմ է»: Ոչ սկիզբն ունելով ժամանակի եւ ոչ փոփոխումն աշխարհութեան՝ բառ արարածոց. քննող անքննելի խորոցն Աստուծոյ, եւ յայտնի: անյայտից խորհրդոց նորա. էակից Հօր եւ Որդւոյ՝ բառ մշտնջենաւորութեանն, եւ փառակից եւ կցորդ արարչութեան՝ բառ Համալօր եւ Համապատիւ զոլոյն:

Աստուծանիմք եւ զերիս զայս անձնաւորութիւնս ի մի աստուածութիւն ժողովեալ եւ միաւորեալ. ոչ յայլ բնութիւնս բաժանեալս ի միմեանց, բառ Արիստի՝ արարած եւ ժամանակ ի ներքս մուծանելով, այլ մի բնութիւն, մի տէրութիւն, մի զօրութիւն, մի փառք ամենասուրբ երբորդութեանն Հաւատացեալ ճանաչեմք: Եւ ոչ դարձեալ հրէականին հետեւողի Սարգիս լիբէացւոյ ճայնակցելով՝ զերիսն ի մի հաւաքել անձնաւորութիւնս, այլ բաժանեմք անբաժանաբար եւ միւտրեմք որոշմամբ՝ բառ ուղղափառ հարցն զաւանութեան: Քանզի երիս դաւանեմք զանձինս, եւ ոչ առաւել կամ նուազ քան զերիսն, եւ բնութիւն մի՝ եւ ոչ յերիս բաժանեալս բառ անձնաւորութեանցն. որպէս եւ ծանեալ եկեղեցի ի սերովրէիցն արարածութեանց՝ զերիս սրբառացութիւնսն ի մի հաւաքելով տէրութիւն եւ Աստուածութիւն: Եւ ոչ՝ փառն զի Հայր անձին է եւ Որդի ծնունդ եւ Հոգին բղիտմն, զանազանի ի միմեանց եւ բնութեամբ. որպէս եւ ոչ Ազամ եւ Սէթ եւ Եւա, զի ոմն անձին է եւ ոմն ծնունդ, եւ միւսն՝ թէպէտեւ ոչ ծնունդ՝ այլ յԱզամայ, բաժանին այսու բառ բնութեան: Ոչ ոմն յերից Համապատուացն մեծ ի բնութենէ, քան ընդ որս կարգեցաւն. զի թէպէտեւ մեծ ասացաւ Հայր, յաղապս պատճառին է մեծ եւ ոչ փառն բնութեանն, քանզի բնութեամբ հաւատարակից է Որդւոյ եւ Հոգւոյ. եւ ոչ յառաջագոյն նուազ զոլով աստուածութիւնն Հօր եւ առ սակաւ սակաւ յետ ժամանակի եկեալ ի լրումն, որպէս թէ երբեմն յորժամ ոչ էր Հայր՝ ոչ ունելով զՈրդին, եւ ոչ իմաստուն՝ ոչ կրելով ի ծոց իւր զիմաստութիւնն, եւ ոչ զօրաւոր՝ յաղապս ոչ լինելոյ ընդ նմա զօրութեանն, քանզի՝ «Քրիստոս է Աստուծոյ ցորութիւն եւ Աստուծոյ իմաստութիւն», բառ Առաքելոյ. եւ ոչ բանաւոր՝ եթէ ոչ էր Բանն ի սկզբանէ առ Աստուած, բառ ԅովհաննու. եւ ոչ ընդունակ կենդանութեան՝ եթէ էր երբեմն յորժամ ոչ էր առ նմա Հոգին կենդանաբար: Այլ է Հայր՝ միշտ Հայր, անփոփոխելի ունելով յինքեան զբանն եւ զզօրութիւն եւ

դիմատուութիւն եւ զկենդանութիւն. եւ Որդին՝ Որդի յաւիտենական առ ի Հօրէ եւ ընդ Հօր միշտ. եւ Հօգին սուրբ՝ մշտնջենաւոր Հօգի Աստուծոյ եւ առ Աստուած: Հայր պատճառ, եւ Որդի եւ Հօգի ի պատճառէն անժամանակաբար եւ առանց պատճառի: Հայր ոչ սկսեալ յումեքէ, եւ Որդի եւ Հօգի սկսեալք ի Հօրէ, այլ յառաջ քան զժամանակ եւ զրնութիւն՝ արարիչ զոլով ընդ Հօր՝ ժամանակի եւ որոց ընդ ժամանակաւ իմանալի եւ զգալի արարածոց՝ յանգոյից ածեալք ի զոյութիւն:

Խոստովանիմք զմի յերից անձնաւորութեանց Որդի՝ կամաւ Հօր եւ Հօգւոյն՝ աւետօք Հրեշտակապետին Գաբրիէլի իջեալ յերկիր՝ զոր արարն եւ ուր էրն միշտ եւ նախախնամէր, եւ մնացեալ աննոսաղ՝ ուստի էջն. բովանդակեցաւ յորովայնի Կուսին անբովանդակելին արարածոց, յորմէ առեալ զմերո մեղանշական եւ ապականակիւր բնութիւն՝ զՀօգի եւ զմիտս եւ զմարմին, խառնեալ միացոյց ընդ անմեղ եւ անապական բնութեան իւրոյ, եւ եղեւ նոքօք մի եւ անբաժանելի, փոփոխելով ոչ զբնութիւն մարմնոյ յանմարմնութիւն, այլ ըզմեղանշական մարմինն յանմեղութիւն եւ զապականացուն յանապականութիւն եւ զմեռեալն յանմահութիւն, յորժամ կամեցաւ անփոփոխ ի միաւորութեանն պահելով զաստուածային եւ զմարդկային էութիւնն, իննամսեայ ժամանակի յղացմամբ ծնեալ ի Կուսէն, անխախտելի կուսութիւն ծնողին մնալով: Եւ նոյն ծնեալն ի Հօրէ անմարմնաբար՝ ծնաւ ի մօրէ ըստ մարմնոյ, եւ որդին Աստուծոյ եղեւ որդի մարդոյ, ոչ ոմն Աստուծոյ որդի, եւ ոմն մարդոյ, զմին որդի յերկուս բաժանելով որդիս, ըստ հայհոյութեանն Նեստորի: Քանզի Բանն ոչ ի մարմին բնակեցաւ, այլ թանձրացաւ ի մարմին. ոչ փոփոխմամբ, այլ միաւորութեամբ. եւ ոչ ի Կուսին արդանդի արարչագործութեամբ թանձրացոյց իւր մարմին՝ ըստ չարափառաց ոմանց ասելոյ, այլ ի Կուսէն ա՛ռ մարմին. ոչ օտար ի նմանէ, այլ ի նորին բնութենէ. եւ ոչ առ աջօք իրբեւ ընդ խոզովակ ինչ անցեալ՝ ըստ Եւտիքեայ եւ համախոհից նորին, այլ ճշմարտապէս՝ մարմին ըզդեցեալ ի զանդուածոյն Աղամայ՝ նոր խառնմամբ եւ սքանչելի խառնուածով, օրինակաց զերազոյն զոլով ամենայնի: Քանզի արարչի ընդ արարածոյ ոչ եղեւ ի սկզբանէ խառնումն եւ միաւորութիւն, փոքր ինչ միայն եւ ոչ ամենայնիւ հօգւոյ եւ մարմնոյ համեմատի չարախառնութեան՝ Աստուծոյ ընդ մարդոյ միաւորութիւնն, որպէս եւ Գրիգոր Նիւսեայ ի բնութեանն զիրս՝ ի բանն որ յաղագս հօգւոյ եւ մարմնոյ միաւորութեանն, ասէ. «Վկայէ այսոցիկ Պորփիրոս՝ հակառակ Քրիստոսի շարժող զիւրն լեզու, վասն զի հօրազոյնք են թշնամեաց վասն մեր վկայութիւնք, ոչ մի ինչ ունելով զիմարանութիւն: Այս Պորփիրոս, ասէ, յերկրորդում բանին գրէ այսպէս. —Ոչ է ասելի թէ էութեան իրիք անհնարին է լինել ի լրումն այլ էութեան, ընդ այլում լինել եւ զիւրն ամբողջ պահելով, զմեծագունութիւնն իւր ոչ փոխելով, այլ փոփոխելով զնա մեքճաւորութեամբն յիւր ներգործութիւնն: —Եւ ասէ զայս վասն միաւորութեան հօգւոյ եւ մարմնոյ: Իսկ եթէ ի վերայ հօգւոյ յաղագս անմարմնութեանն՝ ճշմարիտ է բանս, ո՞րչափ եւս առաւել ի վերայ բանին Աստուծոյ՝ յաւէտ անբաղդատաբար եւ ըստ ճշմարտութեան անմարմնոյն»:

Եւ մեր այսոցիկ համաձայնեալ հաւատամք, եթէ Բանն որ եղեւ մարմին ըստ Յովհաննու, ոչ ի մարմին փոխեցաւ՝ զիւրն կորուսանելով բնութիւն, այլ ընդ մարմնոյ միացեալ՝ եղեւ մարմին ճշմարտապէս, եւ մնաց անմարմին՝ որպէս էրն ի սկզբանէ. ոչ այլ ոմն մարմին եւ այլ ոմն անմարմին, այլ մի եւ նոյն Քրիստոս է մարմին եւ է անմարմին, մարմին՝ ըստ մարդկութեանս զոր առ, եւ անմարմին՝ ըստ աստուածութեանն զոր ունէր: Եւ նոյն տեսանելի եւ անտեսանելի, չօչափելի եւ անչօչափելի, ժամանակեայ եւ առանց ժամանակի,

որդի մարդոյ եւ որդի Աստուծոյ, Համագոյ Հօր ըստ աստուածութեանն եւ Համագոյ մեզ ըստ մարդկութեանս : Ոչ ոմն եւ ոմն աշտօրիկ, այլ մի էութիւն եւ մի անձնաւորութիւն՝ ի յերկուց բնութեանց ի մի Քրիստոս միացելոց անշրփոթելի եւ անբաժանելի միաւորութեամբ : Եւ թէպէտեւ մարդկային միտք տրկարանան յայսոսիկ, զի ի վեր է քան զբնութիւն, այլ աստուածային զօրութեանն ոչինչ է անկարելի. զի թէ Հոգի եւ մարմին արարած զուով Աստուծոյ՝ կարէ լինել յերկուց Հակառակացն մի բնութիւն, եւ ոչ մի ի նոցանէ կորուսանէ զիւրն էութիւն ի միութեանն, քանի՞ արդեւք է կար եւ Հնար ամենագոր բնութեանն Աստուծոյ եւ լինել մարմին եւ մնալ անմարմին, խառնել ընդ եղականի մարդոյս բնութեան եւ պահել անփոփոխ դանեղական բնութիւնն որ ի Հօրէ :

Եւ որպէս խոստովանիմք յերկուց բնութեանց մի լեալ, եւ ի միաւորութեանն ոչ կորուսեալ զմի ոք ի յերկոցունցն, աշտէս եւ զկամօս ոչ այլ եւ այլ ասեմք, որպէս թէ աստուածային կամքն Հակառակ լինել մարդկայնոյն կամաց, եւ կամ մարդկայնին՝ աստուածայնոյն, այլ ի միոյ էութենէն կրկին եղելոյ կամաց՝ ըստ այլ եւ այլ ժամանակի, երբեմն աստուածային՝ յորժամ զաստուածութեան կամէր ցուցանել զզօրութիւն, եւ երբեմն մարդկային՝ յորժամ զմարդկութեան կամէր յայտնել զխոնարհութիւն : Եւ այս ոչ Հակառակութեան, այլ անձնիշխանութեան են ցոյցք. զի ոչ եթէ մարդկային կամքն զաստուածայինն բռնադատէր՝ որպէս եւ ի մեզ, զի կամք մարմնոյն ցանկայ Հակառակ Հոգւոյն, այլ մարդկայինն՝ աստուածայնոյն Հետեւիւր կամաց. զի յորժամ կամէր եւ թոյլ տայր, յայնժամ զիւրան կրէր մարմինն, որպէս եւ ի փորձութեանն՝ յետ քառասնօրեայ պահոցն լրման, ապա կամեցաւ թոյլ տալ բնութեան մարմնոյն՝ քաղցնուլ : Զի թէպէտ եւ ա՛յլ ասաց զկամս Հօրն եւ ա՛յլ զիւրն ըստ ասացելոյն՝ «Ոչ որպէս ես կամիմ՝ այլ որպէս դու» . Համակամութեան է այս ցոյցք՝ որպէս Որդւոյ առ Հայր, եւ ոչ Հակառակութեան. զոր յայտ առնէ եւ յայլում վարի վասն յատուկ աստուածութեանն եւ ոչ վասն մարմնաւորութեանն. «Իջի ես յերկնից, ոչ զի զկամս իմ արարից, այլ զկամս Հօր իմոյ» . եւ իջեալն ի յերկնից, յայտ է թէ՛ անմարմին աստուածութիւնն էր, եւ ոչ մարմին՝ զոր ա՛ռ յետ իջանելոյն յերկիր : Եւ ըստ աստուածութեանն զիս՞ող Համարձակի ոք բաժանել զկամս Որդւոյ ի Հօրէ, եւ ո՞ր են կամք Հօրն՝ ինքն ցուցանէ Որդին. «Այս են կամք Հօր իմոյ՝ ասէ, զի ամենայնի՞ որ Հաւատայ յիս, տաց զկեանսն յաւիտենից» : Արդ՝ Հօր կամքն են տալ Հաւատացելոցն յՈրդի զկեանս, եւ Որդւոյ չե՛ն կամք. աշտօրիկ մանաւանդ զհամակամութիւնն եւ ոչ զբնդդիմադրութիւնն ցուցանէ՝ ըստ Աստուածաբանին Գրիգորի. քանզի «Յասելն, ասէ, Որդւոյ առ Հայր, եթէ ոչ ի կամքս եղիցին, այլ քոյդ, որ է իմս, յայտ արար թէ՛ իւր եւ Հօրն մի են կամք» : Զի թէ ամենայն՝ որ ինչ Հօր է, Որդւոյ է, եւ որ ինչ Որդւոյ՝ Հօր, յայտ է թէ՛ եւ կամքն Հօր՝ կամք են Որդւոյ, եւ կամք Որդւոյ՝ կամք Հօր :

Ըստ կամաց օրինակի զոր ասացաքս, ի միոյ անձնիշխան կամաց աստուածութեանն երկուց լինել անՀակառակարար՝ աստուածայինն եւ մարդկայինն, Հաւատամք եւ ներդրածութեանն նոյնպէս լինել՝ աստուածայնոյն եւ մարդկայնոյն ի միաւորութեան անդ, ոչ զբարձրագոյնան՝ աստուածութեանն միայն տալով առանց մարմնոյն եւ ոչ զխոնարհագոյնան՝ մարդկութեանն առանձինն առանց աստուածայնոյն. զի թէ աշտէս ոչ էր, զիս՞ող ասիւր՝ Որդին մարդոյ յերկնից իջեալ, կամ Աստուած խաչեալ, եւ արիւն Աստուծոյ լրեալ : Այլ միոյ անձնաւորութեան զերկոսին զայսոսիկ խոստովանիմք, երբեմն որպէս զԱստուած՝ զաստուածայինսն ներդրծելով, եւ երբեմն որպէս զմարդ՝

զմարդկայինն, զոր յայտ առնեն եւ անօրէնութեան նորա գործք ի սկզբանէն մինչեւ ցկատարումն: Քանզի թէ յղացաւ որպէս զմարդ, այլ ի Հոգւոյն Սրբոյ՝ որպէս զԱստուած: Մնաւ ի կնոջէ որպէս զմարդ, այլ ի Կուսէ եւ զկուսութիւն ծնողին անապական պաշկում յետ ծննդեանն՝ որպէս զԱստուած: Թրփատեցաւ ութօրեայ որպէս զմարդ, եւ երարձ զթրփատութիւն մարմնոյ, եւ ուսոյց զթրփատութիւն սրտի՝ որպէս զօրէնագիր թրփատութեանն: Ընծայեցաւ քառասնօրեայ ի տաճարն որպէս զմարդ, եւ վկայեցաւ ի Սթեփանէ որպէս զԱստուած արձակող կապելոց: Փախեաւ ի Հերովդէէ որպէս զմարդ, եւ փախոյց զմոլորութիւն կոռոցն յեղիպոտոսէ որպէս զԱստուած: Մկրտեցաւ ի Յովհաննէ որպէս զմարդ, այլ զմեղս Աղամայ լուսց մկրտութեամբն, եւ ի Հօրէ եւ ի Հոգւոյն վկայեցաւ որպէս զԱստուած: Փորձեցաւ նոր Աղամս որպէս զհինն, եւ յազթեաց փորձողին որպէս սաեղծիչ Աղամայ, եւ ետ իշխանութիւն որդւոց Աղամայ՝ որպէս զԱստուած կոխել զգօրութիւն թշնամւոյն: Քաղցեաւ որպէս զմարդ, եւ զրիւրս կերակրեաց ի սակաւ հացից որպէս զԱստուած: Մարաւեցաւ որպէս զմարդ, եւ զմարախ կոշեաց առ ինքն արբուցանել զջուրն կենաց որպէս զԱստուած: Վաստակեցաւ ի ճանապարհի որպէս զմարդ, այլ հանգիստ եղեւ աշխատելոց եւ ծանրարեւանց մեղօք քաղցր լծովն եւ փոքրողի բեռամբն որպէս զԱստուած: Ննջեաց ի նաւին որպէս զմարդ, եւ գնաց ի վերայ խորոցն եւ սաստեաց հոգմոյն եւ ծովուն որպէս զԱստուած: Ետ հարկս որպէս զմարդ, այլ ի բերանց ձկան նորաստեղծ սատերս որպէս զԱստուած: Աղօթէր ընդ մեր եւ վասն մեր որպէս զմարդ, եւ ընդունէր ընդ Հօր իւրում զաղօթն ամենեցուն որպէս զԱստուած: Արտասուէր վասն սիրելւոյն որպէս զմարդ, եւ զաղարեցուցանէր զարտասուս քերցն յարութեամբ եղբօրն որպէս զԱստուած: Հարցանէր, ո՞ւր եղիք զՊաղարոս՝ որպէս զմարդ, եւ յարուցանէր ձայնիւ զշորեքօրեայ մեռեալն որպէս զԱստուած: Վաճառեցաւ դուրաղին որպէս զմարդ, եւ գնեաց զաշխարհ մեծադնի իւրով արեամբն որպէս զԱստուած: Եղեւ անխօս որպէս զօրով առաջի կտրչի ըստ մարդկային բնութեանն, այլ բան է Աստուծոյ ի սկզբանէ՝ որով երկինք հաստատեցան ըստ աստուածային բնութեանն: Բեւեռեցաւ ի սիսյաի ընդ աւազակսն որպէս զմարդ, այլ զդուստրոսն խաւարեցուցանէր եւ զաւաղակն ի դրախտն մեծանէր որպէս զԱստուած: Քացախ արբ եւ լեղեաւ կերակրեցաւ որպէս զմարդ, այլ զջուրն ի գինի փոխեաց եւ զառնութեան ճաշակացն եղեւ քաղցրացուցիչ որպէս զԱստուած: Մեռաւ մարդկային բնութեամբն որպէս զմարդ, եւ զմեռեալս յարուցանէր աստուածային զօրութեամբն որպէս զԱստուած: Ճաշակեաց ի մահուանէ մարմնով որքան ինքն կամեցաւ՝ որպէս զմարդ, եւ ելոյժ մահուամբն զմահ որպէս զԱստուած: Ոչ ոմն մեռեալ եւ ոմն լուծիչ մահու, այլ ինքն մեռեալ եւ ինքն կենդանի եւ կենդանարար մեռելոց. քանզի մի եւ նոյն Քրիստոս՝ մարդ զոլով բնութեամբ մահականացու, եւ Աստուած զոլով բնութեամբ անմահ:

Ոչ ի յերկուս բաժանեալ պտու ի յերկուց միացեալ բնութիւնն, որպէս թէ ոմն չարչարելի եւ մեռեալ՝ եւ ոմն անչարչարելի եւ անմահ, այլ միաւորեալն յերկուց ընդդիմակացն եւ մի լեալն՝ կրէր զերկաքանչիւր հակառակացն զկիրս, մարդկային բնութեամբն զչարչարանս եւ զմահ, եւ աստուածային բնութեամբն զանչարչարութիւն եւ զանմահութիւն: Զի նա որ մեռեալն եղեւ մարմնային, նոյն կենդանի էր աստուածութեամբն. եւ որ չարչարեալ, նոյն էր անչարչարելի. եւ որ քրանեաց յերկիւզէ, նոյն ընկրկեաց եւ զյարուցեալսն ի վերայ. եւ որ փոքր մի քան զհրէշտակս խոնարհեալ՝ զօրացաւ ի հրէշտակաց,

զօրացուցանէլ զարարածս ամենայն. և որ արարիչ գոյով էլիցս բոս աստուածութեանն ընդ Հօր, նոյն արարած յազազս մարդկութեանն ընդ մեզ. զոր և քարոզիչք Բանին քարոզեն՝ Աստուած և մարդ կատարեալ, զերպոյն միութեամբ միաւորեալ՝ քան զհօգի և զմարմին: Զի մարդկայինն ոգի ի ձեռս Հօր տանգեալ՝ բաժանեցաւ ի մարմնոյն, բայց աստուածութիւնն անբաժանելի մնաց յերկոցունցն. քանզի էր միացեալ ընդ բանականի հոգւոյն՝ յորժամ էջ առ հոգիսն որ ի դժոխս և էր անմեկնելի ի մեռեալ մարմնոյն՝ որ ի գերեզմանի անդ, ոչ մասնաւորաբար, այլ առ երկոսեան: Վասն զի՝ նոյն որ ի ծոց Հօր՝ և յորովայնի կուսին, յաթոռ փառաց՝ և ի մտուր. ընդ աջմէ Հօր՝ և ի խաչին, ի քրովքէս՝ և ի գերեզմանէ. զի լի են երկինք և երկիր փառօք նորա, յարուցեալ յերրորդ յաւուր յարութիւն մեր և կեանք, ել յերկինս՝ ուստի ոչ երբէք պակասեաց: Եւ գայ դարձեալ միւսանգամ՝ յարուցանել ի մեռելոց զբոնութիւնս Ադամայ, և գատել արդարապէս գինեղանիս և զմեռեալս՝ բոս հաւատոյ և խորհրդոց և բանից և գործոց. բարեացն եղելոց՝ զբարին փոխատրելով հատուցումն, իսկ չարացն՝ զվճիռ դատաստանի տանջանացն: Եւ ինքն թագաւորեցէլ ընդ նմին թագաւորեցելովքն յանկէտ և յանխաւան յաւիտեանին, ծանուցեալ յայնժամ կատարելապէս՝ զոր այժմ հաւատարապէս ընկալաք զգիտութիւն հաւատոց որ ի Հայր և յՈրդի և ի սուրբ Հոգին, որում փառք և զօրութիւն յաւիտեանս. ամէն:

Այս ինչ՝ որ յազազս համազոյ ներորդութեանն և միաստուածութեանն և վասն տնօրէնութեան Որդւոյ, բոս մերում հաւատոյ դասանութեան ի խնդրոյ փհհագունելի հրամանաց ասացեալ զուղնաքեայ ինչ բան բաւականացի առ այժմուս իրբն պատճառս տալով իմաստնոյդ, բոս խրատու իմաստնոյն՝ իմաստնադոյն ևս լինել: